

የግዕዝ ፊደል የዩናይትድ ኔሽንስ የባለቤትነት መብት አገኘ።

መጋቢት ፳፯ ቀን ፳፻፳ ዓ.ም.

ዋና መሥሪያ ቤቱ ብራይተን ኮሎራዶ የሆነው የኢትዮጵያ ኮምፕዩተር ሶፍትዌር ቍጥሩ ዘጠኝ ሚሊዮን ዘጠኝ መቶ ኃምሳ ሰባት የሆነ የዩናይትድ ኔሽንስ የባለቤትነት መታወቂያ (ፓተንት) መጋቢት ፳፱ ቀን ፳፻፯ ዓ.ም. ማግኘቱን አስታወቀ። (<http://patents.com/us-9000957.html>) ፓተንቱ የተሰጠው ለፈጠራውና የኩባንያው ባለቤት ለዶ/ር አበራ ሞላ ሲሆን ኩባንያው የእርሳቸውንና የባለቤታቸው የሠናይት ከተማ ነው።

“አብሻ” ሥርዓት በመባል በታወቀው አዲስ ዘዴ መጀመሪያ መርገጫ ላይ ያሉት ቀለሞች የሚከተሉት እያንዳንዳቸው በአንድ መርገጫ ሲሆን ሌሎቹ በሁለት መርገጫዎች ብቻ ነው። ይህ ኮምፕዩተር የእጅ ስልኮችና ተመሳሳይ መሣሪያዎች ውስጥ የእንግሊዝኛ ፊደላት ከሚከተሉት አንዳንድ ዘዴዎች ጋር የተቀራረበ ነው። በተጨማሪም ቍጥሩ 20090179778 (<http://www.google.com/patents/US20090179778>) የሆነውን የፈጠራውን ገለጻ የአሜሪካ መንግሥት ከአተመበት ሓምሌ ፱ ቀን ፳፻፩ ዓ.ም. ወዲህ የዶክተሩን ጽሑፍ የጠቀሱ ስድስት አዳዲስ የአሜሪካ ፓተንቶች ለሌሎች ተሰጥተዋል።

የእዚሁ (Ethiopic Character Entry) የባለቤትነት መታወቂያ ቍጥሩ ET/P/2009/111 የሆነ ከኢትዮጵያ ለዶክተር አበራ ሞላ እንደሚሰጥ ጥቅምት ፳፱ ቀን ፳፻፳ ዓ.ም. (September 9, 2015) ለጠበቃዎቻቸው ተጽፏል።

ግዕዝ ከዓለም ጥንታዊ ፊደላት አንዱ ሲሆን ኢትዮጵያውያን ከሺ ዘመናት በላይ ተጠቅመውበታል። የማተሚያ መሣሪያ ወደ ኢትዮጵያ በ፲፱፻፬ ዓ.ም. ገደማ እስከገባበት ድረስ ፊደሉ የሚከተለው በእጅ ጽሑፍ ብቻ ነበር። በኮምፕዩተር ቴክኖሎጂ መፈጠር የተነሳ ዶ/ር አበራ የግዕዝን ፊደል ለመጀመሪያ ጊዜ ኮምፕዩተራዊ ሲያደርጉ እያንዳንዱ ቀለም በሁለት መርገጫዎች እንዲከተብ በ፲፱፻፹ ዓ.ም. አቅርበው በግዕዝ ፊደል በኮምፕዩተር መጠቀም በግዙፍ ተስፋፍቷል። ከእዚያም ወዲህ ብዛቱ ወደ ፭፻ የሚጠጋው የግዕዝ ቀለም እያንዳንዱ የእራሱ ቍጥር እንዲኖረው ለተቋቋመ የኒኮድ (Unicode) የሚባል ድርጅት ቀርቦ በዓለም ደረጃ ዕውቅና አግኝቷል። ትክክለኛዎቹና ሁሉም የግዕዝ ቀለሞች የየኒኮድ መደብ ውስጥ እንዲገቡ ዶክተር ትልቅ አስተዋጽኦም አድርገዋል።

<http://www.ethiopianstories.com/component/content/article/55-science-a-technology/125-dr-abera-molla>

አስቸጋሪ ሆኖ የቆየው ግን በኮምፕዩተር መርገጫዎች ቍጥር ማነስ የተነሳ ቀለሞቹን ከሁለት መርገጫዎች በአነስ በኮምፕዩተር የመክተብ ከባድነት ነበር። ይህ በእንዲህ እንዳለ እያንዳንዱ ቀለም በሁለት መርገጫዎች የሚከተሉበትን እናሻሻላለን ብለው ሌሎች ከአቀረቧቸው ዘዴዎች መካከል በማውስ ቀስት መልቀም፣ አንዳንዶቹን ቀለሞች ከሦስት እስከ ስምንት መርገጫዎችን በመጠቀም ለመክተብ መዘጋጀት፣ ባዶ ስፍራ ቃል መካከል መጨመር፣ የግዕዝን ፊደል በላቲን ፊደል አጻጻፍ ለመክተብ እስፔሊንግ መማር፣ የማይጽፋቸው ቃላት መኖርና ፊደል መቀነስ ይገኙበታል። አዲሱ ፈጠራ ኢትዮጵያውያንን ከእነዚህ ችግሮችና በአድልዎ ከመከፋፈልና መዳከምም አላቋል። በፓተንት ማመልከቻው እንደተጠቀሰው የፈጠራው አስፈላጊነት ግዕዝን በቀላሉና በቀለጠፊ ዘዴ መክተብ የሚያስችል ዘዴ ስለአልነበረ ነው። የዓማርኛ ቀለሞችን በብዙ መርገጫዎች መክተብ የተጀመረው እንግሊዝኛ ለቃላቱ የሚጠቀምበትን የእስፔሊንግ ዘዴ ለዓማርኛ ፊደል መክተቢያ እንዲሆን አንዳንዶቹ ስለፈለጉና ስለአልተሳካም ነው። እንግሊዝኛ ቃላትን እንጂ ቀለሞቹን በእስፔሊንግ አይክትብም። ግዕዝ ድምጻዊ ፊደል ስለሆነና እንደ እንግሊዝኛው ዓይነት የእስፔሊንግ ችግር ስለሌለው ተገልጋዩ አሠራሩን በግሉ ተምሮ መጠቀም ይችላል። ፈጠራው ቀላልና ትክክለኛ ስለሆነ መረዳት ከአለማስቸገሩም ሌላ ዓማርኛ በብዛት የሚጠቀምባቸው ሳድሳን ቀለማት የሚከተሉት በአንድ መርገጫ ነው። በእዚህ አዲስ የፈጠራ ግኝት የተነሳ አንድን ኃሳብ በዓማርኛ ወይም ሌሎች የግዕዝ ፊደል ተጠቃሚ ቋንቋዎች በቀላሉ ማቅረብ

ተችሏል። ምክንያቱም የአብሻ ሥርዓት ኮምፕዩተር ለእንግሊዝኛ ቀለሞች ከሰጠው ኃይል የበለጠና የረቀቀ በመሆኑ ግዕዝ አዲስ ኃይል ስለአገኘ ነው። የመርገጫዎቹ ቁልፎች አመዳደብ የተመረከብው የእንግሊዝኛው ላይ ስለሆነ የግዕዝ ተጠቃሚው አከታተብ በቀላሉ በመማር ከአንድ ገበታ መክተብ ይችላል። ግዕዙን በአንድና ሁለት መርገጫዎች በግዕዝ ፊደል የመክተብ አስፈላጊነት የግዕዝና ላቲን አከታተቦች ግንኙነት ስለሌላቸው ነው። ስለዚህ ማንኛውንም የግዕዝ ቀለም በሦስት መርገጫዎች መክተብ ጊዜና ጉልበት ማባከን ነው። የተሳሳቱ አከታተቦችና ቀለሞች መጠቀም ተለምደው መቸገርና ማስቸገርንም ያስቀራል። የግዕዝና የላቲን ፊደሎችን ቀላቅሎ መሥራትና መፈለግ ይቻላል። የእንግሊዝኛው የጽሕፈት መሣሪያና ኮምፕዩተር ብዙ ፓተንቶች ሲኖሩት ይህ ፓተንት ለግዕዝ ፊደል የመጀመሪያው ነው።

በግዕዝ ፊደል በአየራሳቸውና በሚጋሯቸው ቀለሞች ከሚከተቡ ቋንቋዎች መካከል ቢለን፣ ቤንች፣ ሙርሲ፣ ምኢን፣ ሱሪ፣ ቅማንት፣ ቋራ፣ ትግረ፣ ትግርኛ፣ ዲዚ፣ ዳውሮ፣ ጉሙዝ፣ ጉራጌ፣ ጋሞ ጎፋ፣ ግዕዝ፣ ካይላ፣ ኩንፈል፣ አውንጂ፣ አሮሚፋ፣ ዓማርኛ እና ጫምታንግ ይገኙበታል። ዶ/ር አበራ ለግዕዝ ፊደል ፈር-ቀዳጅ ተመራማሪ ብቻ ሳይሆኑ ለግዕዝ አስፈላጊ ናቸው ብለው ከሠሯቸው አዳዲስ ቀለሞች መካከል የግዕዝ አልቦ፣ ብር፣ ሣንቲም፣ መብት፣ ንግድ፣ የተመዘገቧል፣ ማጥቀያና ሌሎች ምልክቶች አሉ። የኮምፕዩተሩን የላቲን ምልክቶች ለግዕዝ ጥቅም አውለውና ከተዘርዘሩት ቋንቋዎች ቀለሞች ጥቅም አልፈው መርገጫዎቹ ተርፈዋል። የዶክተሩ የግዕዝ ፊደል ተመጣጣኝ የሆነ የእራሱ የእንግሊዝኛ ፊደልን ያካትታል።

ፓተንት እየተጠበቀ ነው በሚል ማስጠንቀቂያ ኩባንያው ከግዕዝኤዲት ዶት ኮም (<http://www.geezedit.com>) ድረገጽ ግዕዝኤዲት ክፍል ሁለትን ለጥቂት ዓመታት ለገበያ ሲያቀርብ ቆይቷል። ኢንተርኔት ላይ ነፃ የዓማርኛ መክተቢያ ከጳጾ 9. ጀምሮ ለዊንዶውስና ማክ ኮምፕዩተሮች አቅርቧል። (<http://freetyping.geezedit.com>) በጳጾ 9. አፕል የአይኦኤስ 8 ሥርዓቱን በመክፈት ሌሎች መክተቢያዎቻቸውንና ፊደሎቻቸውን እንዲያስገቡ ስለፈቀደ ኩባንያው የግዕዝኤዲትን (GeezEdit App) ቁስ (አፕ) ለአይፎን 6 እና አይፓድ አቅርቧል። የአይፎን 4ኤስ እና 5 ሥርዓት ወደ አይኦኤስ 8 ከተሻሻለ በግዕዝኤዲት ቁስ መሥራት ይቻላል። ቁሱ የዓማርኛ ቀለሞችን በአንድና ሁለት መርገጫዎች እንደሚከተለው ዓይነት የሌሎች ቋንቋዎች መክተቢያዎችም ወደፊት ይከፈታሉ። ነፃው ግዕዝኤዲት፣ ለዊንዶውስ የሚሸጠውና ግዕዝኤዲት ቁስ ሦስቱም የሚከተቡት በፓተንትና እየተጠበቁ በአሉ ፓተንቶች በተጠበቁ የአከታተብ ዘዴዎች ነው። ቁሱ ከሚያስከትብባቸው ፕሮግራሞች መካከል ቴክስት፣ ኢ.ሜይል፣ ሜሴጅጅ፣ ፌስቡክ፣ ትዊተር፣ ኖትስ፣ ማይክሮሶፍት ወርድ፣ ኦፊስ ስዊት፣ ፔጅስ፣ ጉግል፣ ያሁ ፣ ቢንግ፣ ዊኪፒዲያና ኋትስአፕ ይገኙበታል። የዓማርኛው ቁስ አጠቃቀሙን ከእንግሊዝኛው ሥርዓት ጋር ስለሚጋራ በሁለቱም ፊደላት መሥራት ያስችላል። የእስማርት (ረቂቅ) ስልክ በዓማርኛ ቋንቋ እንዲሠራ መምረጥ ይቻላል። ዓማርኛ አብዛኛው ሕዝብ የሚጠቀምበት የኢትዮጵያ ፊደል ሲሆን ፈጠራው የአናሳ ቋንቋዎች ቀለሞች በብዙ መርገጫዎች እንዲከተቡ የሚደረገውን ግፊትና ፊደል ስለበዛ መጻፍ እንዳያስችሉ ይቀነሱ የሚባለውን አስተሳሰብ ሊያስቀር ይችላል። የግዕዝኤዲት ቁስ እዚህ ይገኛል፡- <https://itunes.apple.com/us/app/geezedit/id935624754?mt=8>

ግዕዝ ድምጻዊ ፊደል ስለሆነ አንድን ኃሳብ በጥቂት ቀለሞችና ስፍራ በጥራት የማቅረብ ችሎታ ሲኖረው ፈጠራው ተጨማሪ ኃይል ሰጥቶታል። ለምሳሌ ያህል በፈጠራው ጥቅም የተነሳ በዓማርኛ “ዘ ኩክ ብራውን ፎክስ ጀምፕስ ኦቨር ዘ ሌይዚ ዶግ።” የሚለውን በእንግሊዝኛ “The quick brown fox jumps over the lazy dog.” እንደሚጻፈው ሁለት ገበታዎች አያስፈልጉትም። እንዲሁም “ሐመር ኋይት ሃውስ ሦስት ቋንቋ ትዕግሥት ጨካኝ” ምሳሌ 23 የዓማርኛ ቀለሞች በአብሻ ሥርዓት የሚከተቡት በ32 እስከ 34 መርገጫዎች ሲሆን እንደ ሌሎቹ ከ50 በላይ የዓማርኛ መርገጫዎችን መጠቀም አያስፈልግም። በተጨማሪም የዓማርኛውን ኃምስ “ጨ” በአራትና አምስት መርገጫዎች መክተብ የጉራጌኛ ወይም የጉሙዝ “ጨ”ዎች በእንግሊዝኛ እስፔሊንግ መክተብ እስከ ሰባትና ስምንት መርገጫዎችን መጠቀም ስለሚያስከትል የአናሳ ቋንቋዎች ተጠቃሚዎች እንዳይቀዩሙ ፈጠራው ይራዳል። ምክንያቱም በፈጠራው የተነሳ ማንኛውንም የግዕዝ ቀለም በአንድና ሁለት መርገጫዎች መክተብ ስለተቻለ ነው።

በላቲን አክታብ ሥርዓት 26ቱ መርገጫዎች የተመደቡት ለእያንዳንዱ ቀለም ሲሆን ለ37ቱ የግዕዝ ቀለሞችም ዶክተሩ ግዕዝን ዲጂታይዝ (Digitize) ሲያደርጉ ለእያንዳንዱ ቁልፍ ተመድቦላቸዋል። ግዕዝ በላቲን 26 መርገጫዎች ካልተጻፈ ብለው ጥቂቶቹ የቁልፍ እጥረት ከፈጠሩ በኋላ ይኸንኑ ችግር የዝቅ (ሺፍት) ገበታ ላይ በመደገም ግዕዝ የማያውቀውን የእስፔሊንግ ችግር መፍጠር የሚፈልጉም አሉ። ግዕዝ ኮምፕዩተራይዝ ሲደረግ ፓተንቱ አሁንም ስለአልተሰጠ የተለያዩ መክተቢያዎች ቀርበው ሕዝቡ ሲበሳጭ የነበረውን አዲሶቹ ፓተንቶች እንዲያስቀሩ ማስተዋልና መጠንቀቅ አስፈላጊዎች ናቸው። የፓተንቶቹ መኖር ኢትዮጵያውያን አዳዲስ የግዕዝ ቴክኖሎጂዎችን ፈጥረው እንዲገነቡባቸውና ፓተንቶች እንዲያገኙ የሚረዱ የጥበቡ መጀመሪያ መሠረቶች ናቸው። ይኸን ተረድቶና መክተል ከትውልዱ ይጠበቃል።

ዶክተሩ ግዕዝ በኮምፕዩተር እንዲሠራ ሲፈጥሩ ሁለት መርገጫዎችን በመጠቀም መክተብ የሚቻለው ስድስት ቀለሞችን ብቻ ሲሆን አዲሱ ፈጠራ ይኸንኑ ወደ 14 ቀለሞች ከፍ አድርጎታል። ስለዚህ ቃላት ይመስል የግዕዝ ቀለሞችን በእንግሊዝኛ ፊደል እስፔሊንግ መክተብ ወይም የእንግሊዝኛ አክሰንቶች እንደሚከተቡት መንፈቀቅ አያስፈልግም። ምክንያቱም የዝቅ መርገጫን መጠቀም ሳያስፈልግ ሁሉንም የግዕዝ ቀለሞች ከአንድ ሰሌዳ ብቻ መጠቀም ስለተቻለ የምሁራን የፓተንትን ጥቅም ማወቅና ማሳወቅ የእራሳቸውንና የአገሪቱን መብቶች ለመጠበቅ ስለሚረዱ ነው። ዶክተሩ በምርምራቸው በመራቀቅ አዳዲስ ፈጠራዎቻቸውን በማቅረቡ ቀጥለውበታል። <http://patents.justia.com/patent/20150212592>

የዶክተሩ ሙያ እንስሳት ሕክምና ሲሆን በመስኩም ትላልቅ አስተዋጽዖዎች ከማድረግ ሌላ ፓተንቶችም አሏቸው። ለተጨማሪ መረጃ ኢ.ሜይሉ Geezedit@aol.com ነው።

Verizon 6:10 78%

Back

Done

30 ጁላይ 2015 5:31 ከሰዓት
ግዕዝኤዲት ለዋንዶውስ፣
ለአይፎንና አይፓድ
GeezEdit for Windows,
iPhone and iPad (iOS
8)
Geezedit.com

